

STANDARD PNEUMOLOGICKÉHO CYTODIAGNOSTICKÉHO VYŠETŘENÍ [KAP. 10.5.1]

Sekce pneumologické cytodiagnostiky ČPFS

- Autoři: MUDr. Václav Šnorek, MUDr. Vladimíra Lošťáková, Ph.D., MUDr. Pavla Žáčková

10.5.1 Standard pneumologického cytodiagnostického vyšetření

Václav Šnorek, Vladimíra Lošťáková, Pavla Žáčková

SKUPINA PACIENTŮ, PRO KTERÉ JE VYŠETŘENÍ URČENO

Pacienti, u nichž je předpokládáno pneumologické onemocnění jakékoliv etiologie.

URČENO PRO

Pneumology zabývající se klinickou cytologií v pneumologii.

PERSONÁLNÍ A KVALIFIKAČNÍ PŘEDPOKLADY

Lékař s atestací z pneumologie a ftizeologie a s funkční licencí F019 – pneumologická cytodiagnostika.

TECHNICKÉ VYBAVENÍ PRACOVISTĚ

1. Vybavení pro manuální barvení cytologických preparátů

- centrifuga
- mikroskop laboratorní
- počítač s tiskárnou, případně počítačová databáze k evidenci, archivaci a tisku nálezů (nemusí být součástí cytologické laboratoře, možné je využít např. nemocničního informačního systému apod.)

2. Pracoviště, které hodnotí složení bronchoalveolární tekutiny navíc

- přístroj či pomůcka sloužící ke stanovení počtu buněk v příslušném objemu (např. komůrka Thomova, Bürkerova či jiná)
- třepačka jednozkumavková
- cytocentrifuga

BARVENÍ

- nejméně Giemsa–Romanowski

DEFINICE METODY, NÁZVY VÝKONŮ

Jde o komplexní diagnostické cytologické hodnocení buněk v nátěrech.

1. Příprava a hodnocení cytologických nátěrů z necentrifugované tekutiny

Materiál je získáván z aspirátů provedených při bronchoskopii, z punktátů nitrohrudních i periferních uzlin, případně ze stěrů z kožních defektů či punkcí patologických kožních útvarů nejistého původu jehlou (především při podezření na metastatické postižení).

2. Příprava a hodnocení nátěrů sedimentu centrifugované tekutiny

Materiál je získáván především z pleurálních punkcí, bronchoalveolárních laváží či výplachu bronchů.

3. Příprava a hodnocení z otiskových nátěrů a kartáče

Materiál je získáván otiskem z excize nebo nátěrem z kartáčku z bronchoskopického vyšetření.

4. Zhodnocení cytologického nálezu v průběhu bronchoskopie (ROSE – rapid on-site evaluation)

Materiál je získáván popsávanými způsoby v průběhu bronchoskopie nebo klinické pleuroskopie.

NEPODKROČITELNÝ POČET VYŠETŘENÍ ROČNĚ

- Počet nepodkročitelných vyšetření ročně je 400.
- Jedním vyšetřením se rozumí provedení jedné ze čtyř výše uvedených metod (příprava a hodnocení cytologických nátěrů z necentrifugované tekutiny, příprava a hodnocení nátěrů sedimentu centrifugované tekutiny, příprava a hodnocení z otiskových nátěrů a kartáče a zhodnocení cytologického nálezu v průběhu bronchoskopie – ROSE) z jedné lokality patologického procesu.

POSTUP PROVEDENÍ VÝKONŮ

1. Vyšetřovaný vzorek musí být vždy opatřen **písemným dokladem**, na kterém je cytologické vyšetření indikováno (např. žádankou). Tento doklad musí obsahovat:
  - a) identifikační údaje nemocného
  - b) identifikační údaje žadajícího pracoviště či oddělení
  - c) datum odběru
  - d) specifikaci odebraného materiáluTento doklad je nutné archivovat po dobu nejméně pěti let.
2. Vzorek materiálu určený k vyšetření musí být **jednoznačně a nezaměnitelně označen**. Toto označení musí souhlasit s označením na písemném dokladu, na kterém je cytologické vyšetření indikováno a se záznamem v denní knize.
3. Vyšetřovaný materiál je zpracován v závislosti na typu provedeného odběru (nátěr, centrifugace, filtrace, sedimentace) s následnou fixací (methanol, ethylalkohol) a barvením preparátu (např. Giemsa–Romanowski).
4. Po zaschnutí hodnotí preparáty lékař s příslušnou kvalifikací.
5. Preparáty s pozitivním i negativním nálezem jsou archivovány po dobu nejméně pěti let.
6. Nálezy jsou zaznamenány podle konkrétního místního uspořádání do vlastní dokumentace (povinné v listinné podobě, v elektronické podobě doporučeně). Nálezy v listinné podobě obsahující pozitivní i negativní nálezy jsou archivovány po dobu nejméně pěti let.

7. Vyšetření končí předáním zprávy lékaři, který vyšetření indikoval.

KONTROLA KVALITY

- **Vnitřní:** 10 % náhodně vybraných preparátů podléhá druhému čtení. Kontrola nálezů při neshodě s histologickým vyšetřením.
- **Vnější:** Sekce pneumologické cytodiagnostiky České společnosti pneumologie a ftizeologie, Česká lékařská komora v rámci pravomocí daných zákonem o ČLK.

DŮLEŽITÉ

- » Preparáty s pozitivním i negativním nálezem jsou **archivovány po dobu pěti let.**